

Collegial=Lidende

for

Danmark og Norge.

Med kongeligt allernaadigst Privilegium.

Nr. 2. Den 12 Januar 1799.

Justitsag.

Ved Høiesterets-Dom af 1 Nov. f. A., som stadfæster de foregaaende Stifts-Overrettens og Hjemtingets Domme, er Pigen Torbor Knudsdatter Schrelle, af Lister-Amt, under Christiansands Stift, for begaaet Mordbrand og Tyveri, tilfunden at miste sin Hals og brændes, samt at betale 40 Lod Sølv til Kongen, og have sin Hovedlod forbrudt m. v. Af Høiesterets Indberetning om Sagen, efter Delinquentindens egen Forklaring, og de afhørte Vidners Udsagn, erfares, at denne Misgjerning har været forbunden med følgende Omstændigheder. Arrestantinden er, den 25 Marts f. A., gaaen ned til et, Ingeborg og Marie Erichs Døttre, der da vare til Bryllup, tilhørende Huus, beliggende ved Schrelle-Strand. Med Nøglen, som laae over Døren, lukkede hun op og gik ind, men gik strax bort igjen, uden at borttage noget. Efterat hun havde opholdt

holdt sig noget ved Stranden, kom det over Hende, som tilfagde En hende, at hun skulde sætte Gld paa Huset og borttage, hvad hun kunde overkomme, hvorfor hun fra en i Nærheden værende Badstue, hvor der var lagt Gld for at tørre Korn, tog Gld, gik til Huset, og satte Gld i en Krog i Stuen med nogle Høyle-Gliser; hvorpaa hun borttog alt, hvad hun fandt af Klæder, indtil Glden tog saaledes Overhaand, at hun maatte forlade Huset.

Efterat denne Sag med alle sine Omstændigheder, samt Høiesterets derom gjorte Indstilling, og de Grunde, der kunde tale for Dommens Formildelse, har været Kongen foredraget af det danske Cancellie, har Hs. Majestæt, ved Reskript af 11 d. M. . til Amtmanden over Lister og Mandals Amt, formildet ovennævnte Høiesterets-Dom saaledes, at Delinqventinden maa benaades paa Livet, imod at hensættes i Christiansands Zugthuus paa Livstid; og dette fornemmeligen paa Grund af:

- 1) hendes store Uvidenhed og Enfoldighed, der baade er bevidnet af vedkommende Præst, og tillige sees af hendes Forklaringer under Sagen;
- 2) hendes Ungdom, da hun ikkun er 17 Aar gammel, og formedelst Uvidenhed ukonfirmeret;
- 3) hendes Fattigdom, der efter tvende Vidners Forklaring har været saa stor, at hun af Mangel paa

Klæ-

Klæder neppe kunde gaae fra eet Huus til et andet, og endeligen

4) de Skadelidtes Forbøn.

I øvrigt har Hs. Majestæt, gjennem det danske Cancellie, beselet vedkommende Stifts-Øvrighed, at drage Omfarg for, at denne Delinquentinde, som for medelst Uvidenhed endnu ei er konfirmeret, efter fores gaaende Underviisning i sin Kristendom, vorder antagen til Konfirmation.

Lovgivninger.

Under 23 Nov. s. A., er udkommen en Forordning, for Hertugdømmet Schlesvig, hvorved Forskjellen mellem Arv og selverhvervet Formue, i Henseende til den Frihed, at kunne baade i levende Live, og i Tilfælde af Dødsfald, disponere derover, ophæves. Dens væsentlige Indhold er følgende:

- 1) Al Forskjel mellem Arv og selverhvervet Formue, samt alt hvad derom i jydsk Lov og særskildte Anordninger findes bestemt, skal, i Henseende til den med Eiendom forbundne Dispositions-Frihed, for Fremtiden være ophævet, og enhver være berettiget til at staa og valte med sit Arvegods, som med selverhvervet Formue.
- 2) De ved denne Forordnings Udstedelse allerede oprettede Testamenter forstaaes og fuldføres, uden Forskjel, enten Konfirmation er erholdt eller ei, efter

hida

hidtilværende Indretning, hvad Disponenternes Arvegods angaaer; med mindre hine, i al Fald ved et Testament-Opsats, nærmere forklare deres detsfra afvigende Mening paa en med Ret bestaaende Maade; hvortil enhver af dem, ligesom i Henseende til hans selverhvervede Formue, skal være beføiet.

3) Ovenansførte Forfrister have ei nogen Indflydelse paa Intestat-Arvesølg, i Henseende til hvilke det forbliver, indtil videre, ved de hidtilgjældende Regler.

Under 19 Decbr. f. A. har Hs. Majestæt befalet General-Toldkammeret, at samle, ligesom det skede for den da forløbne Tid ved forrige Aars Udgang *), i en Plakat de Tillæg og nærmere Bestemmelser ved Told- og Konsumtions-Forordningen af 1 Febr. 1797, som, i forrige Aar ere fundne fornødne og gavnlige. Denne Plakat er under 31 Decbr. udsærdiget.

Under 4 Januari d. A. er udkommet en Forordning, hvorved Erolovesser affaffes, og det tillades enhver at indgaae Ægteskab, uden denne foregaaende Ceremoni; dens væsentlige Indhold er følgende: At da Hs. Majestæt har taget i Betragtning, at Erolovelse (som Loven befaler, at skulle holdes af alle, der ikke ere af Adel eller have Rang, forinden Ægteskaber imellem dem

*) See Collegial-Tidenden for 1798, No. 3. S. 37.

dem indgaaes) baade er i sig selv en uforudnøden Ceremoni, og at den ikke sjelden er til Byrde for den arbejdende og nærende Klasse af Undersaatterne, formedelst den Tids spilde og de unødvendige Bekostninger, som derved forvoldes; saa befaler Allerhöfstdamme:

At Troloveser skulle herefter være aldeles afskaffede, og at enhver, som vil indgaae Ægteskab, maa lade sig vie i Kirken, uden foregaaende Trolovelse.

Derimod skal den befalede Lysning fra Prædikestolen fremdeles vedblive; ligesom og de Vedkommende skulle, i Følge Lovens Forskrift, stille vederhæftige Forlovere, til Betryggelse for, at intet er til Hinder imod Ægteskabets lovlige Fuldbyrkelse.

Da der til det danske Cancellie er indkommen Forspørgsel: om Stevnevidnerne i Norge for Indvarslingen til Forligelses-Kommissionen skulle, foruden de 12 Stilling, som tilstaaes dem ved Forordningen af 20 Januar 1797, § 24, tillige nyde Betaling for den dertil brugende Ekys? Saa er det, i Betragtning af, at disse Mænd ofte, især i de vidtløftige Distrikter, maae reise en lang Vej, for at indkalde Vedkommende, ligesom og de dem ved Forordningen tillagte 12 Stilling blot er for deres Umag, ved Reskript, af Gaars Dato, til samtlige Øvrigheder i Norge, fastsat: at Stevnevidnerne paa Landet udi bemældte Rige, maae, foruden de
for

foransforte 12 Skilling, naar de indvarsle nogen til Forligelses-Kommissionerne, tillægges Gøtgjørelse for Skyds efter almindelig Skydstart, naar de til den eller de Indvarslendes Bopæle eller Opholdssteder have over een Miil til Lands og en halv Miil til Vands.

Under 11 d. M. er igjennem det danske Cancellie udfærdiget et kongeligt Reskript af følgende væsentlige Indhold:

Paa det at der kan have sig desto sikkrere Kontrol med de Forligelses-Kommissioner, som enten holdes eller udnævnes af Lehns-Besidderne, i de under Grevskaberne og Baronierne hørende Jurisdiktioner, og paa sees, at ikke de Sager, som angaae Lehns-Besidderne selv, af dem behandles og afgjøres (da Klager i saadanne Tilfælde bør høre til Amtmændenes Mægling) har Hs. Majestæt besluttet, i Analogie med det, som ved Politi-Forordningen, dateret 25 Marts 1791, 325, og Cancelliets Resolution af 15 Februar 1794, i Henseende til Politi-Sager er blevet fastsat, end videre at befale, at der fra bemeldte Kommissioner skal, hvert Fjerding-Aar til vedkommende Amtmand indsendes en Fortegnelse over de for ethvert Grevskabs og Baronies Forligelses-Kommission foretagne Sager, samt Beretning om disses Udfald.

Blandede Efterretninger.

I Anledning af nogle i denne Tid ved Trykken udgivne Skrifter, hvori er foredraget den Satning, at Delinqventen Michael Brabrand skulde være dømt, blot for Forbrydelser, begaaede under hans Arrest, har det danske Cancellie, under 6 f. M., tilskrevet Justitiarius i Høiesteret, og begjert oplyst: hvilke af de Forbrydelser, som ovennævnte har været tiltalt for, af Høieste Ret ere befundne fuldkomment beviste, og sølgelig lagte til Grund for den over ham, ved bemældte Rigersnes øverste Domstol, affagte Dom?

Af det herpaa meddeelte Svar erfares, at Michael Brabrand i Høiesteret er bleven dømt for følgende Forbrydelser:

- a) At han ved sit udgivne Skrift, under Titel, den mishandlede Borgers Appellation til det danske Folk, foruden at have brugt skammelige og ærenrørende Beskyldninger imod Øvrighed og Dommere, har haanet og talt ilde om Kongens Regjering, hvorfor han er bleven anseet efter Reskriptet af 3 December 1790 konfereret med 6 — 4 — 9.
- b) For at have gjort Modværn, da han, den 2 April 1793, efter kongelig Resolution, skulde anholdes (arresteres), hvorfor han er dømt efter 1 — 24 — 49.
- c) For at have under Sagens Behandling og Drift fremført skammelige og ærenærgaaende Beskyldninger imod

Imod Dommerne, endog for Retten, hvorfor han er bleven anseet skyldig i den i 6 — 4 — 18 dikterede Straf, der smelter sammen med den ham under Littr. a. tildømte.

Disse Forbrydelser ere lagte til Grund for den i Høiesteret over Brabrand affagte Dom.

Bidere er Mr. Brabrand sunden overbevist om:

- d) At have, ved et i Hof- og Stads-Rettens kriminelles Kammer, den 15 August 1791, holdet Forhør, gjort Ulyd og brugt opsætsigt Forhold for Retten, hvorfor han er anseet skyldig i den i 1 — 2 — 12 bestemte Straf, hvilken Høiesteret dog ikke i Dommen har dikteret ham, fordi den, da hans Gods, i Folge Littr. a., tilfalder Kongen, ansaae det overflødig, og herunder absorberet.
 - e) At have, imedens han endnu var paa fri Fod, tilskyndt Arrestanterne i Stadens civile Arresthuus, ved ulovligen at befrie sig af deres Arrest, at modsætte sig Øvrighedens og de offentlige Foranstaltninger; men dog er ham herfor ikke i Dommen dikteret nogen Straf, dels: fordi der for dette Faktum ikke findes nogen egentlig bestemt Straf i Loven, dels: fordi det ikke var klart, om denne hans Afsærd var en Viekning af Overlæg, eller af Ubefindighed og Raadheb, og endeligt: fordi der, i hvor meget end enkelte Vidnesbyrd om hans brugte Udlaelser, og ved flere Leiligheder udviste Afsærd, gav Anledning til grun-
- det

det Formodning om den Tiltaltes Hensigter til at opvække Tumult og Uroligheder, dog ikke for samme gaves noget i 1 — 13 — 1 eller andre afgjørende Data grundet juridiskt Beviis.

Foruden dette, er der i Sagen fundet betydelige Formodninger imod Brabrand, for at have deels villet købe, deels lokke og overtale Folk til falsk Vidnesbyrds Afslag, hvilke have anlediget, at han i Henseende til denne Anklagelses-Post, som ham ikke fuldkommen ellet juridice overbevist, er frifunden for videre Tiltale, en Terminologi, der tilkjendegiver, at Høiesteret har fundet gyldig Grund til Justitiens brugte Fremgang, og at den Tiltalte (om der end ingen andre eller flere Grunde gaves for denne), bør taale sin Arrest.

I Anledning af Straffens Formildelse for tvende til Fisserleierne domte Forbrydere, har Hs. Majestæt befalet, at vedkommende Amtmænd ved hvert Aars Udgang skulle indsende en detailleret Liste over samtlige paa Fisserleierne sig opholdende Forbrydere, ligesom det er anordnet ved Tugthusene og ved Fæstningerne.

I Anledning af en fra en Foged i Norge indkommen Forespørgsel om: hvormeget han, for udstædte Attester af Kasse-Bogen, betræffende Gaarders Matrikul-Skyld, kan tilkomme, har Cancelliet, efterat have indhentet

hentet Rentekammerets Betænkning, tilkjendegivet Vedkommende, at Betalingen herfor bør, i Analogi af Sportel-Reglementets i Kap. 13 §, bestemmes til 1 Rdlr.

Den 20 Decbr. f. A. ere Premier-Lieutenanterne i Sø-Etaten, Glendsborg og Linstrøm, ansatte, den første til subalterne Enrollerings-Officeer-Posten paa Storøen, og den anden til samme Post i Nærstrand.

I Sammenhæng med hvad Udgiiverne af Collegial-Tidenden, i Henseende til den jødiske Nations politiske Forsatning, for ei længe siden havde Leilighed til at ytre*), og i den Overbeviisning, at det fornemmeligen af den opvoksende Generation maa haabes, hvad den nærværende kun kan forberede, synes det ikke at kunne ansees for uvigtigt her at meddele Følgende: Fra en i Nyborg bosat Borger af den jødiske Religion, ved Navn B. Koppel, er til det danske Cancellie indkommen en Ansøgning, hvori foredrages, at een af hans Sønner, navnlig Nathan Wendix, der er 10 Aar gammel, viser fortrinlig Lyst til Studeringer, og at han derfor ønsker at faae denne Søn, uden at han skulde behøve at lade sig døbe, indsat som Discipel i den derværende Latin-Skole. Hvad Religions-Underviisningen angaaer, ønsker Faderen, at han ogsaa i den, som i de øvrige Und-

der-

*) See denne Tidende No. 30 f. A., S. 797.

derviisninger, maa tage Deel, for at hans derved erhvervede Kundskaber i Tiden maatte bestemme hans religiøse Begreber. Af Skolen forlanger han ingen Stipendier, men blot fri Underviisning, da hans, ved sidste Ildbrand der i Byen lidte Tab gjør ham det umuligt, at bestride de Omkostninger, som vilde udfordres til at holde denne Søn paa et fremmed Sted, for at erholde den her ønskede Dannelse. Denne Ansøgning, der er ledsaget, saavel med vedkommende Stifts Øvrigheds Erklæring, som med en Anbefaling fra Skolens Rektor, der kjender baade Supplikanten selv og hans Søn, er, ved Reskript til Stiftamtmanden og Biskoppen over Byens Stift, under 4 d. M., bevilget.

Da der over følgende Punkter, Forligelses-Ræsonnet i Norge vedkommende, er forlangt Cancelliets Resolution, nemlig:

1. Om Klageren ligesaavel skal indvarsles af Stevnevidnerne, til Møde for Forligelses-Kommisjonen, som den anden Part?

2. Hvorledes skal forholdes, naar de indkaldte Parter dels udeblive, dels undertiden møde saa drukne, at de ere ude af Stand til at slutte Forlig.

Og 3. Hvad der skal skee, naar Stevnevidner opsigte dette deres Onbud, og attraae sig derfra befriede, men det paa et og andet Sted medfører Vanskelighed at

etc

erholde andre Stevnevidner i disses Sted, af Mangel paa dertil deels bequemme, deels villige Subjekter; saa har bemældte Kollegium, i den Anledning, under Dags Dato, tilskrevet samtlige Øvrigheder i Norge: i Henseende til den 1ste Punkt, at det er unødvendigt, at Klageren tillige ved Stevnevidnerne fulde indvarsles, thi da ham, i Følge den 22 § i Forordningen af 20 Januar 1797, skal overleveres Varsels-Seddelen, for at lade den forkynde for den anden Part, saa har han derved Anledning nok til at erkjendige sig baade om Tiden og Stedet, hvorved al videre Indvarsling, i Henseende til ham, altsaa bliver overflødig; dog bør Klageren, for en større Vissheds Skyld, altid paategne Varsels-Seddelen, at dens Indhold er ham bekjendt, førend han leverer den til Stevnevidnerne. I øvrigt bør Stevnevidnerne hver Gang indlevere til Forligelses-Kommissarierne en Liste over de indstevnte Sager, hvor, efter Kommissarierne opraabe dem til Foretagelse, og ansee de Udeblivende, enten det er Klageren eller Modparten, naar den Mødende paaستااer det, efter Forordningens 26de og 29de §§.

Hvad den 2den Punkt angaaer, og det

- a) i Henseende til, om de indkaldte Parter udeblive, da kan en saadan udeblivende Part ikke paalægges andet Evangsmiddel, end det, som Forordningen allerede har fastsat, nemlig, at han skal dømmes til at betale Sagens Omkostninger, om det kommer til

Pro-

Profes; naar altsaa den indkaldte Part ikke har mødt, kan Kommissionen ikke foretage andet, end efter Forordningens Forfrift, meddele Klageren Attest om Udeblivelsen. Men da man har bragt i Erfaring, at nogle Dommere ikke altid holde sig Forordningens Bud efterrettelige, og tillade sig Fortolkninger, der ikke stemme overeens med dens Aand, saa maatte det tilkjendegives alle Dommere, at de, efter Forordningens 26 §, have at dømme den fra Forligelses-Kommissioner udeblevne Part til at bøde for unødigt Trætte, og det, enten han ved Dom vinder eller taber Sagen, samt desuden, i sidste Tilfælde, at dømme ham til at gotgjøre Modparten dennes Tidsspilde, ved at møde forgjeves i Kommissionen, saavelsom Befordringen paa Indkaldelsen.

- b) I Henseende til, om Parterne møde ved Kommissionen i saa bestjænkert Tilstand, at de ere usiktede til at kontrahere, da bør Kommissarierne i dette Tilfælde foreholde dem det Uanstandige i deres Forhold, hvorved de tilfidesætte den Agtelse, de skyldte saavel Lovgivningen selv, som de Mænd, Hs. Majestæt har ansat til at haandthæve samme, og derefter vise dem borte, med Tilhold, at indfinde sig i en anden Forsætning ved næste Kommission, og til den Ende lade begge Parter i Protokollen vedtage Mødet uden videre Indkaldelse.

Hvad

Hvad endelig angaaer den i 3die Punkt ommældte Bægring af dem, som til Varselsmænd ere udnævnte, at paatage sig dette Ombud, da bør Varsels-Forretningen, i Tilfælde, at ingen maatte findes villig til at paatage sig samme, ansees som et andet Ombud, hvilket enhver Almuesmand, efter Tuur og Omgang, skal være forbunden at modtage; og bør Amtmanden da, ligesom det ved Resolution af 13 Marts 1793 for Stæderne er bestemt, i Modtvilligheds-Tilfælde paalægge den udnævnte Kaldsmand en, efter Omstændighederne passende, Mulkt, for hver Dag han sidder det ham paalagte Ombud overhørig. Men naar en Mand saaledes i 2 Aar har forrettet dette Ombud, skal han derfra igjen forløves, og en anden beskikkes i hans Sted, om han ellers selv ikke attraaer længere at vedblive.

Ved Reskript til Stiftamtmanden og Biskoppen over Sjælands Stift, af 4 Jan. d. A., er det fastsat, at det residerende Kapellani i Stege paa Møen skal, ved Vakancen i Sognekalder, tillægges Korn- og Qvægtienden, samt Smaarædsel af Udby, hvorimod den af Sognepræsten til Kapellanen hidindtil erlagte aarlige Afgift, 13 Rdlr. 2 Mk. i Penge, samt 4 Edr. Rug og 4 Edr. Byg, herefter skal ophøre; ligesom og, at Kapellaniet skal, af den Sognekalder tilhørende Jord, tillægges 10 Tønder Land, samt i øvrigt, at der i Henseende til Skatternes

ternes Svarelse i Fremtiden, saavel af Sognefaldet som af Kapellaniet, skal tages Hensyn til det, som i Følge heraf fragaaer det første og er tillagt det sidste.

Pedigt Embede.

Under det danske Cancellie: Sognefaldet til Bierby og Sludstrup i Sjælland, 250 Rdlr.

Befordringer og Afgang.

Under det danske Cancellie: Den 11 Januar er Kand. Theol. G. Munch konfirmeret til residerende Kapellan for Rattrup, Tholstrup og Ørritslev Menigheder under Aarhuus Stift; Personel-Kapellan N. Steenberg beklædt til Sognepræst for Draaby og Gierlev Menigheder i Sjælland, i den derfra efter Ansøgning, formedelst Alderdom og Svaghed entledigede S. A. Steenbergs Sted; Byfriveren i Thisted, E. Brønslund, til Byfoged sammesteds, samt Herredsfoged i Hillelslev og Hundborg Herreder.

Under Generalitetet: Den 4 Januar ere Korporalerne L. B. v. Rømer, J. v. Sviger, A. F. v. Müller og J. v. Schmidt udnævnte til Kornetter à la suite ved det sjællandske Rytter-Regiment, med Anciennete for de 3 første af 1 Juni 1797, og for den sidste af 8 ejusb.; L. Baron v. Rankow ansat som Kornet à la suite ved det syenske Regiment lette Dragoner; Fri-Korporalerne E. E. v. Stricker og E. Baron v. Rant-

zow beſtſkede til virkelige Fændrifker i det norſke Liv-Reſiment til Fods; F. C. E. v. Meyer udnævnt til Landkadet; og Gartner J. P. Fleiſchmann til Planter og Boldmeſter ved Rendsbørg Fæſting.

Under Rentekammeret: Den 29 December ſ. A. er Jæger J. J. Waldt beſtſket til Skovfoged i Retwiſch Amt. Den 9 Januar er Forvalteren ved det for kongelig Regning her i Staden anlagte Korntørrings-Magaſin, P. S. Garde, udnævnt til at være Inſpek-tor ved Korntørrings-Anſtalten og dertil hørende Korn-Magaſiner ſammesteds; ligeledes er Fuldmægtigen i det ſøndenfjeldſke Rentefriver-Kontor under Rentekammeret, J. Bache, anſat til Kontrolør ved bemældte Indretninger.

Under Finance-Collegium: Den 19 Decbr. ſ. A. er den førſte Fuldmægtig i Aſſignats Bogholder-Kontoret under Finantſkaſſe-Direktionen, S. Fjelle-rup, efter Anſegning, i Naade entlediget, og i hans Sted Fuldmægtig A. Øſtbye udnævnt til førſte Fuldmægtig, ſamt i dennes Sted Kopiift J. F. G. Hardung til anden Fuldmægtig ved de danſke og norſke Forretninger i bemældte Kontor; A. B. Staahl og C. Hielm udnævnte til Kopiifter i Hoved- og Kontra-Bogholder-Kontoret under benævnte Direktion.

Trykfeil.

No. 1. Elde 5. Lin. 21, læs Stutteri.

— — — 22, læs forhen.

— — — 25, læs Beſteler.